

KSUC-O-006

กระบวนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

พรพัฒน์ ภูนาภรณ์^{1,*} และ ทักษิณัย พัดศุด²

¹โรงพยาบาลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

²โรงพยาบาลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

*Corresponding author: dr.pornpat@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน ประกอบด้วย ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขียวชาญด้านควบคุมโรค และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขียวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ คัดโดยใช้เกณฑ์คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย วิธิตำเนินการวิจัย ประชุมผู้เข้าร่วมวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผนการแก้ไขปัญหา โดยจัดทำโครงการรองรับแผนการพัฒนาในครั้งนี้ มีการอบรมให้ความรู้ และใช้สื่อในการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสังเกต มีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และบันทึกการประชุม นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหาและร่วมวางแผนการดำเนินงาน โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็นและกำหนดแนวทางที่การพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบ Paired t-test ผลการวิจัย พบว่า ในงานวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับของชุมชน 2) กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ 3) กิจกรรมการณรงค์ป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ผ่านสื่อบทเพลง 4) ประเมินผลการดำเนินงาน 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ จากการประชุม และวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับในชุมชน พบว่า ในปี 2016 มีการตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับในอุจจาระของประชาชนในชุมชน จำนวน 271 คน จากจำนวน 806 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.62 และในปี 2017 ตรวจพบ จำนวน 384 ราย จากจำนวน 935 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.07 และประชาชนในชุมชน ยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารแบบสุกๆ ดิบๆ อยู่ เนื่องจากเป็นอาหารที่เคยรับประทานมาตั้งแต่สมัยก่อน จึงทำให้สามารถ

ตรวจพบพยาธิใบไม้ตับได้ในปัจจุบัน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.27 ศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.11 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 71.70 ไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 85.19 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 75.93 และเคยรับประทานปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดชาวแบบสุกๆ ดิบๆ ร้อยละ 75.00 และยังพบว่า เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น โดยก่อนพัฒนามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.42 (SD=0.27) และหลังการพัฒนา เท่ากับ 2.49 (SD=0.49) โดยก่อนและหลังการพัฒนาไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงาน พบว่า ความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และควรนำเทคโนโลยีมาประกอบในการพัฒนาความรู้อาสาสมัคร เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ บุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด

คำสำคัญ: ความรู้ด้านสุขภาพ โรคพยาธิใบไม้ตับ